

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. III. De Excommunicatione ob percussione[m] Clerici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

nera personis Ecclesiasticis, & Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum bonis, eorumque fructibus sine speciali licentia Papæ; Necnon qui hujusmodi onera sic imposita a sponte dantibus recipiunt, & qui procurant prædicta exequi, aut ad id auxilium, consilium, favorem præstant. Et ratio est, quia sic læditur immunitas Ecclesiastica: Nec excusantur ab excommunicatione, qui hæc faciunt ex vi alicujus consuetudinis; quia talis consuetudo in multis juribus Canonicis damnatur; ut videre est apud Azor. lib. 5. cap. 12.

Similis excommunicatio lata est a Lateranensi sub Alex. III. in cap. *Non minus*, de Immunitate Ecclesiast., & in cap. *Adversus*, ubi etiam prohibetur, ne Episcopus, vel Clericus possit conferre subsidium pro communi necessitate, vel utilitate sine licentia Papæ; Et revocatur quod in cap. *Non minus* cit. permittebatur, quod scilicet Ecclesiastici possint aliquid sponte dare in aliqua necessitate, quando facultates laicorum non suppetunt.

XVIII. Verum est, quod si in refectio[n]e pontium, fontium, viarum proxime, & directe oriatur commoditas ipsis Ecclesiasticis, teneantur ex justitia ad talem refectio[n]em contribuere, ut notat Abb., & Molin. disp. 672. At primo utilitas Ecclesiasticorum debet esse directa, & immediata; aliter semper deberent contribuere, quia omnis contributio est ad publicam utilitatem ordinata. Secundo, quod debet in his casibus solvi a Clericis, non debet decerni a laicis, sed laici simul cum Ecclesiasticis de communi consensu debent convenire; & si Clerici renuant, non possunt cogi a Judice sæculari, sed solum ab Ecclesiastico, ad quem recurrendum est. Vide Molin. laudat.

XIX. Decimonono excommunican-

tur Magistratus, Judices, Notarii, Scribæ, executores, &c. quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, & criminalibus adversus personas Ecclesiasticas: Unde etiam id mandantes, capientes Clericos, &c., excommunicationem incurrunt; Hoc tamen fori privilegium amittit Clericus non beneficiatus, etiamsi initiatus minoribus Ordinibus, si non deferat habitum, & tonsuram, & alicui Ecclesiæ inserviat, ex Trident. sess. 23. cap. 6.: Necnon Clericus, qui per assassinos fecit alium interficere, ac Clericus conjugatus bigamus.

XX. Vigesimo excommunicantur, qui destruunt, invadunt, occupant terras Romanæ Ecclesiæ usurpando in illis supremam jurisdictionem, videlicet in alma Urbe, in Regno Siciliae, in Insulis Sardinia, & Corsica, Benevento, &c.

Demum qui ab his excommunicationibus extra articulum abolveret, ipse excommunicationem incurreret, (quamvis non in Bulla, sed extra Bullam Cœnæ a Clem. VIII. an. 1602. reservatam) & absolutio[n]em nullatenus impenderet.

ARTICULUS III.

De Excommunicatione ob percussio[n]em Clerici.

- I. Quid venit nomine Clerici? Quid nomine Monachi? Num etiam Tertiarii? Num Eremita?
- II. Quid sit manus violentas injicere? Quid si venenum Clerico propinetur?
- III. Quando[m] alio dicatur graviter injuriosa Clerico, & quando leviter?
- IV. Quid si Clericus consentiat in sui percussio[n]em? Quid si seipsum percussiat?
- V. A quonam debeat verberari Cleri-

cus, qui talem poenam mereatur?
Num possit a laicis capi Clericus delinquens, ut suo Superiori presentetur?

- VI. Quam excommunicationem incur-
runt mandantes, consules, ra-
tam habentes, & non impediens
Clerici percussorem? Et quando-
nam dicatur rata haberi?
- VII. Plurimis de causis percussor Cleri-
ci ab excommunicatione excusatur.
- VIII. Quanam dicatur percussio levis,
ratione cuius potest Episcopus ab-
solvere ab hac excommunicatione;
quanam percussio gravis; & qua-
nam enormis?
- IX. In dubio an percussio sit levis, vel
gravis, num possit Episcopus absol-
vere?
- X. Quid si percussio sit enormis, sed oc-
cultata? Et num Religiosi a suo Su-
periore absolvi possint, etiamsi per-
cussio fuerit enormis?

I. **H**Æc sunt verba Canonis: Si
quis suadente Diabolo manus
violentas in Clericum, vel Monachum
injecerit, anathematis vinculo subiaceat,
& nullus Episcoporum illum presumat
absolvere, nisi mortis urgente periculo,
donec Apostolico conspectui compareat,
ejusque mandata recipiat.

Quæritur nunc primo; Quid intel-
ligatur nomine Clerici, aut Monachi?

Respondeo, nomine Clerici venire
initiatum saltem prima tonsura, etiam-
si sit conjugatus, dummodo non sit
bigamus bigamia vera, aut interpre-
tativa, (quam explicabimus quæst. 9.
art. 4.) ex cap. Clericos, dist. 21. Quod
si sit bigamus bigamia similitudina-
ria, per hoc scilicet quod post su-
ceptos Ordines Sacros matrimonium
(quamvis invalide) contraxerit, &
consummaverit, adhuc gaudet privi-
legio Canonis; Clericus tamen de-
gradatus per degradationem privile-
gium amittit.

Nomine vero Monachi intelligun-
tur etiam Conversi, Novitii, & Mo-
niales, dummodo non vivant domi
proprie more laicorum; ut notat
Fill. & Pelliz. tr. 8. c. 6. n. 15. Gau-
dent etiam privilegio Canonis, & fo-
ri, tanquam religiosi, Milites Com-
mendatarii, seu Equites S. Jacobi, S.
Joannis, Calatrava; Alcantara; Ordinis
Christi in Lusitania, S. Lazari in
Sabaudia, S. Stephani in Florentia,
etiamsi aliqui ex istis sint conjugati;
sunt enim personæ Ecclesiasticæ, &
tria vota religiosa emittunt: Quamvis
ii dumtaxat dicantur vere religiosi,
qui emittunt tria vota paupertatis,
castitatis, & obedientiæ perfectæ, ut
Equites S. Joannis: Alii vero, quia
tria etiam hæc vota emittunt, sed non
vovent perfectam castitatem, & pau-
pertatem, non dicuntur vere religio-
si. Ita communius cum Garz., Fil-
liuc., Sanch. apud Bonac.

Dubium est de Tertiariis S. Fran-
cisci, vel S. Dominici; De quibus di-
cendum, quod si domi vivant, non
gaudent eo privilegio, quamvis ser-
vent regulam S. Francisci, vel S. Do-
minici; secus vero, si assumpto habi-
to monachis inserviant in monasterio
sub obedientia Prælati, aut elemosy-
nam petant per urbem; tunc enim
censentur personæ Ecclesiasticæ, & reli-
giosi, eo modo, quo Novitii: Ete-
nim nomine religiosi non solum ve-
niunt, qui tria vota emisserunt, sed
etiam qui sunt participes ejus status,
ut sunt Novitii, Tertiarii, & alii sal-
tem late sumpto nomine religiosi, ut
docent communiter contra Cajet. V.
Excommunicatio cap. 10. Idem docent
communiter etiam Doctores de Ere-
mitis, qui in communitate vivunt in
aliqua Congregatione; vel si vivant
sub obedientia Prælati ex tacita, vel
expressa auctoritate Papæ, quamvis in
tali congregatione non fiat professio;
isti enim censentur religiosi saltem la-
te

re sumpto hoc nomine, ex Suar., Avil., Bonac. hic, & aliis.

II. Queritur secundo; Quinam dicantur injicere manus violentas?

Respondeo, manus violentas injicere, quicumque actionem injuriosam violentam inferunt, etiamsi pede, vel alia corporis parte fiat, sive immediate, sive mediate, ita ut attingatur persona Ecclesiastica fuste, sagitta, &c., Sicuti etiam si sputum, vel pulverem in faciem projiciant, frænum equitantium detineant, aut cingulum ephippii incidant, aut rem aliquam ab iis per vim eripiant. Idem dicas si vis inferatur equo, cui insident; aut vesti, quam tenent; quia per has actiones mediate inferitur vis personis Ecclesiasticis. Quod si projiciens, verbi gratia, lapidem in Clericum, non tangat illum, sed erret, excommunicationem non incurrit; quia nulla censura incurritur effectu non secuto: Si vero Clericum carcere inclusum teneat, vere vim infert, ex *cap. 29. de sententia excommunicationis*; quamvis illum non tangat: Sicuti etiam si sclopum explodat in Clericum, qui ob solam terrorem moriatur; aut si ita insequatur Clericum, ut is cogatur se in flumen projicere, equo decidere, &c. Secus vero si per accidens Clericus cadat inter fugiendum. Nec incurrit excommunicationem, qui metu mortis proposito prohibet, ne Clericus domo egrediatur; tunc enim non infert illi vim physicam, ut communiter docent cum Suar. Nec incurrit excommunicationem, qui dolo, non vi aliquid ab eo surripit; neque si surripiat vestes Clerico dormienti; etiamsi id faciat eo animo, ut non possit domo egredi; ut communiter docent contra Antonin.; nec qui per metum cogit Clericum, ut a suo feudo egrediatur.

Qui vero venenum propinat Clerico, videtur vere vim inferre magis,

quam si alapam impingeret; ut communiter docent contra Avil. 2. part. cap. 5. disp. 3. dub. 2., & Sà, qui putant, excommunicationem non incurri; quia sine manuum violentarum injectione propinatur venenum; ut videre est apud Dian. part. 9. tract. 4. resol. 36. Illud sane certum est, quod excommunicatio non incuratur, antequam venenum graviter noceat, quia nondum est secutus effectus.

Demum si Monialis grava venenum bibat, ut foetus necetur, actio hæc esset violenta foetui, non ipsi moniali, aut statui Ecclesiastico, ex Bonac., Avil., Molin. apud eundem Dian. Secus vero si invita moniali alter illi venenum propinaret, ut foetus necetur; tunc enim per vim illi surriperet foetum, quod est magis injuriosum, quam si vestem per vim illi auferret.

III. Dubium est primo; quandonam actio dicatur injuriosa graviter, prout requiritur ad incurrendam excommunicationem?

Respondeo, excommunicationem tunc incurri, quando est graviter injuriosa ipsa actio exterior; Quare si ex intentione graviter peccaminosa leviter percutiatur Clericus, peccatum mortale committitur, non tamen incurritur excommunicatio: Si vero percussio sit quidem levis, sed censeatur esse graviter injuriosa Clerico; ut si quis illum conspuat, includat in carcere, virga percutiat, &c. excommunicatio incurritur, dummodo percussio peccatum mortale incurrerit. Censeatur autem actio leviter injuriosa Clericis, juxta Avil., Sà apud Bonac., quoties illata laico ejusdem conditionis, ac est Clericus, non censeatur esse peccatum mortale. Molin. vero, & Bonac. docent, quod si actio violenta seclusa excommunicatione censeatur arbitrio prudentis viri, quod esset peccatum mortale relate
ad

ad Clericum, tunc peccatum mortale, & censura contrahatur. Ex quibus sequitur, quod Clerici impuberes inter se rixantes excommunicationem non incurrant, quoties percussio, attenta qualitate persona, & quantitate nocenti, non pertingit ad mortale.

IV. Dubium est secundo; An percutiens Clericum permittentem se percuti excommunicationem incurrat?

Respondeo affirmative cum communi Doctorum apud Suar. disp. 22., & Bonac. hic: Etenim talis actio esset injuriosa, si minus Clerico, certe statui Clericali, & Ecclesiastico, in cuius praedictum non potest Clericus privatus consentire: Sicuti peccatum homicidii committitur etiam quando qui occiditur, consentit in sui necem, quia fieret in tali casu injuria Reipublicae. Idem dicas, si Judex detineat in custodia Clericum consentientem.

Hac etiam de causa communiter docent, excommunicationem incurri a Clerico percutiente seipsum praeter ira, desperatione, & taedio vitae; quia per talem percussorem injuria irrogatur statui Clericali; non vero quando quis ex devotione se flagellat, aut si ob mortem parentum alapis se percutiat, & barbam evellat; quia talis actio non censetur statui Clericali injuriosa. Clericus tamen consentiens in sui percussorem non est ipso facto excommunicatus, sed excommunicandus, ex cap. *Contingit*, de *sententia excommunicat.* apud Bonac., Avil., Suar.

Demum si quis Clericum mortuum injuriose percutiat, putant aliqui cum Villalob., Nald. apud Dian. part. 9. tract. 4. resol. 39., quod excommunicationem incurrat; quia statui Clericali fit injuria: Quod tamen communius negant cum Henr.; quia mortuus non est amplius homo, & consequenter nec persona Ecclesiastica.

V. Dubium est tertio; A quonam debeat Clericus verberari, quando verbera meretur?

Respondeo, ex cap. *Universitatis de sententia excommunicat.* puniendum esse jure communi a suis Praelatis, si hi sint inferiores Episcopo, & commode possint; aliter tam Praelati, quam percussores excommunicationem incurrant; Urgente tamen necessitate possunt Praelati Clericos per alios Clericos verberare, & per laicos, quando Clerici deessent; Episcopi vero si per seipsos extra necessitatem Clericum verberarent, excommunicationem incurrerent, ex cap. *Non licet*, disp. 86. Verum quamvis jure communi ita se res habeat, consuetudine tamen receptum est, ut Clerici etiam per laicos capiantur, verberentur, torquantur; potuit autem ea consuetudo introduci, eo quod non deceat Clericum, vel Monachum adeo vile munus obire. Ita Bonac. hic, Molin., Suar., & alii.

Addunt communiter Doctores cum Con., & Avil., posse ministrum justitiae saecularis capere Clericum repetitum in flagranti delicto, ut praesentet illum suo Superiori; quia praesumitur tacitus Superioris consensus, & videtur hoc ad commune bonum expedire; quamvis non debeat Clerico major vis inferri, quam sit necesse.

VI. Quæres tertio; An mandantes, consulentes, non obstantes, & ratam habentes Clerici percussorem, eandem excommunicationem incurrant?

Respondeo ex dictis quaest. 1. art. 4., mandantes, precibus, aut promissis incitantes, & consulentes Clerici percussorem, secuto effectu, incurere excommunicationem majorem, non vi Canonis, *Si quis suadente*, sed vi cap. *Quanta*, & cap. *Mulieres*, de *sententia excommunicat.*; Sicuti etiam non obstantes (si tamen ex officio non ex sola charitate ad id teneantur

reneantur) ex Bonac., Molin., & aliis contra Suar., & Filliuc.; Tales sunt Reges, Judices, Patres, Tutores, Parochi, Heri, Pædagogi, & similes respectu subditorum suorum. Idem dicas de ratam habente, seu approbante Clerici percussione[m] suo nomine factam; quia ratihabitio fitione juris retrahitur, & comparatur mandato; ut docent Bonac., Suar., Molin.: Debet tamen ratihabitio, seu approbatio manifestari signo externo, videlicet per verba, aut nutus, &c., ita ut non solum ille ostendat de percussione facta gaudere, sed sciens factam esse suo nomine, hoc ipsum approbet; Requiritur etiam, ut talis percussio facta fuerit eo tempore, quo poterat mandari a ratihabente: Quare si tempore infantia, vel amentia Titii facta fuit ejus nomine percussio, non dicitur ratam habere Titius, si deinde illam approbet; & consequenter excommunicationem non incurrit: Secus vero si facta fuit, dum dormiebat, quia tunc facile poterat excitari, & interrogari num vellet suo nomine percussione[m] fieri, & sic illam mandare. Ex quibus sequitur, quod cum Clemens VIII. reservando sex illos casus intra Italiam extra Urbem, reservavit solum Clerici percussione[m], Mendicantes ab hac tantum (nisi sit occulta) absolvere non possint, sed possint absolvere mandantes, consulentes, & ratam habentes hujusmodi percussione[m] vi suorum Privilegiolorum.

VII. Quæritur quarto; Quandonam percussor Clerici ab excommunicatione excusetur?

Respondeo, Primo excusari, quando quis Clericum percutit in defensione, seu quando in continenti vim vi repellit cum moderamine inculpatae tutelæ ad defendendum se, vel sua, vel suos etiam amicos, necnon etiam extraneos innocentes; Vel ad defen-

Part VIII.

dendum proprium honorem, ex cap. *Si vero, de sententia excommunicat.*

Ratio est, quia defensio jure naturæ est licita: Et hoc valet ex Suar., & Bonac. etiamsi percutiens posset fugere, sed ea fuga fuisset illi ignominiosa. Dixi tamen *in continenti*; nam si Clericus rem tuam furatus ad alium locum se recepit, non potes ibi illum percutere; quia tunc esset ultio, non defensio: Contra vero, si dum fugit, percutis illum cum moderamine inculpatae tutelæ, ut relinquat, quod furatus est; vel si debitor fugam parans detineatur, ut Superiori præsentetur, & sic creditum non amittatur.

Secundo, qui joco inter ludendum sine injuria se percutiunt.

Tertio, qui in subita rixa, vel colera Clericum percutit non advertendo ad id, quod facit, unde sine mortali id accidat.

Quarto, quando sine gravi injuria, quod sæpe accidit, ut notat Sot., pueri Clerici inter se rixantur, etiamsi sanguinem e naribus, aut capite projiciant. Non negatur tamen, quod aliquando etiam in istis fit injuria gravis, ut patet ex cap. *ultim. de sententia excommunicat.*

Quinto, quando quis percutit Clericum ignorans, aut non advertens ad Clericatum, ut diximus quæst. 1. art. 6. Unde fit, quod si quis volens occidere Joannem Clericum, adhibita omni diligentia, ne alius a Joanne occidatur, præter intentionem occidat Titium Clericum, nec excommunicationem, nec irregularitatem incurrat; ut probabiliter docent Portel. Fregus, & alii apud Dian. part. 9. tract. 4. resol. 31. contra Vegam, & alios, quia talis actio relate ad Titium fuit omnino involuntaria.

Sexto, si percutiatur Clericus causa correctionis ab habente potestatem, ita ut non excedatur graviter modus

R in

in percutiendo. Et hac de causa potest Pater filium etiam in Sacris constitutum cum debita moderatione verberare, Magister discipulum, ut communius Doctores docent. Sic etiam excusantur Clerici seniores, imo Laici, qui ratione officii ejiciunt Clericum minorum ordinum turbantem divina officia; Dominus pariter excusatur, si percutiat famulum Clericum, non tamen in Sacris constitutum; Notandum tamen, quod si quis principaliter ex odio, vel ira percutiat Clericum, & secundario causa correctionis, ita ut peccet mortaliter, excommunicationem incurrit; quia percutit suadente diabolo; Secus vero si principaliter percutiat causa correctionis, quamvis admisceatur peccatum mortale odii, ut Bonac. hic, Avil., Molin.

Septimo, quando Ostiarius, aut alius officialis Principum, arcendo turbam, simul Clericum arcet, ex cap. *Si vero 3., de sententia excommunicat.*; quia talis violentia respectu Clerici censetur casualis.

Octavo, quando percutitur Clericus, qui ter fuit admonitus vel in generali, vel in particulari, ut habitum, & tonsuram deferret, & tamen non defert; tunc enim amittit privilegium Canonis, ex cap. *Cum contingit 2., de sententia excommunicat.* Putant etiam Con. dub. 15., Suar., & alii apud Bonac. hic, Clericum minoribus initiatum privari privilegio Canonis, si habitum Clericalem non deferat, & beneficium non habeat, etiam si non sit admonitus ferre habitum; quia iste ex Trident. sess. 23. cap. 6. privatur privilegio fori; quod ex Panormit. difficiliter amittitur, quam privilegium Canonis: hoc tamen negant Bonac., Rodriq., & alii; quia ista privilegia sunt inter se diversa, & a diversis non fit illatio; praesertim quia poena sunt stricte interpretanda.

Nono, si quis percutiat Clericum factum militem, ac sese in enormitatibus immiscentem, ut grassando, &c., Sic enim amittit privilegium Canonis, & juxta aliquos etiam fori.

Demum, si quis percutiat in continenti Clericum, quem reperit turpiter agentem cum sua matre, uxore, sorore, filia, ex cap. *Si vero, de sententia excommunicat.*, cum enim difficile sit in his casibus a furore temperare, excusatur a censura, etiam si non excusaretur a peccato.

VIII. Quæritur ultimo; Quam possit absolvere ab hac excommunicatione?

Respond., solum Pontificem; quamvis in multis casibus possit etiam Episcopus, & consequenter Mendicantes privilegiati, quippe qui absolvere possunt a casibus, quos jus reservat Episcopo, non vero quos Episcopus reservat sibi.

Primo itaque potest Episcopus percussorem Clerici absolvere, si percussio sit levis, ex cap. *Pervenit, de sententia excommunicat.*, In quo casu potest etiam Vicarius generalis, quia facit unum Tribunal cum Episcopo; Et universim quando Pontifex dat aliquam facultatem Episcopo, quam non intendit conferre Vicario, id solet exprimere.

Dubitatur tamen; quænam dicatur percussio levis; quænam vero gravis, seu mediocris; & quænam enormis?

Respondeo, dici levem, non quæ sit peccatum veniale; aut quæ sit mortale, ita tamen ut actus externus in ratione percussoris habeat materiae parvitatem; nam in neutro hoc casu incurritur ulla excommunicatio, ut diximus quaest. 1. art. 4. Quare in re praesenti percussio dicitur levis, quæ fit pede, pugno, baculo, vel lapide nullum relincente vestigium, seu maculam, aut sugillationem carni; Vel quæ fit absque effusione multi sanguinis.

guinis, aut multorum capillorum evulsione, & quæ notabilem injuriam, & scandalum non parit; Et talis censetur esse apud Dian. part. 9. tract. 4. resol. 19. si quis percutiat Sacerdotem pugno, ita ut ex ore percussi aliqua gutta sanguinis defluant; Unde Papiæ resolutum fuit a Theologis, quod posset hic ab Episcopo absolvi: Contra vero, si quis publice percutiat Clericum in Ecclesia, vel in platea, etiam si leviter, percussio non dicitur levis, cum fiat illi injuria gravis, ut docet Gloss. apud eundem Dian. resol. 45.

Dicitur percussio enormis, si magnum vulnus infligatur, non vero si magna copia sanguinis e naribus, vel e vulnere modico effundatur, quod indigeat Chirurgia, & Medicinalibus; Item si percussio sit valde ignominiosa; ut si quis manus injiciat in Episcopum, vel Abbatem, vel Superiorem, vel si vulneretur Clericus in oculo, in facie, &c. Vel ratione scandalali, ut si Monachus percutiat Clericum sæcularem, & inde detur scandalum; Vel ex publicitate, ut si quis in platea, aut in publico concursu Clericum percutiat; Vel si officialis laicus percutiat Clericum auctoritative, quasi usurpans jurisdictionem Ecclesiasticam; Vel si percutiatur Sacerdos sacris vestibus indutus; Vel si Clericus diu detineatur in carcere teterrimo. Gravis demum, seu mediocris percussio dicitur, quæ nec enormis, nec levis est, quod tamen ab Episcopo est judicandum.

IX. Quod si dubitet Episcopus, sitne levis, an gravis, censere debet esse gravem, ex *Extravag. Joan. XXII.* ne detur occasio offendendi statum Ecclesiasticum; Quamvis contrarium doceat Bordon. apud Dian. part. 9. tract. 4. resol. 46., quia scilicet in dicta *Extravag.* habetur consilium potius, quam præceptum; Et in dubio

reservationis standum semper pro libertate absolvendi, quæ est in possessione.

X. Secundo potest Episcopus absolvere percussorem Clerici, etiam si enormis fuerit percussio, quando delictum est occultum, & non deductum ad forum contentiosum, ex privilegio Trident. sess. 24. cap. 6., quod non constat esse revocatum, ut docet Bonac. hic, Dian. loc. cit. resol. 63., Reginald. lib. 30. num. 91., & alii contra Molin. disp. 64. Et ideo supra diximus num. 6. quod possint etiam Regulares privilegiarii a percussione gravi Clerici absolvere, si sit occulta; cum possint absolvere a casibus, quos jus Episcopis reservat, non tamen ab iis, quos Episcopi reservant sibi, ut probabiliter multi docent apud Dian. par. 9. tract. 4. resol. 69.

Tertio, si Clerici in aliqua communitate viventes invicem se percutiant percussione mediocri, non enormi, possunt pariter a suo Episcopo absolvi; sicut pariter Religiosi a suo Superiore: Quod si Religiosus percutiat percussione mediocri alium religiosum alterius Claustrum, non solum debet a proprio Superiore absolvi, sed etiam a Superiore percussi; quamvis possit hic delegare vices suas alteri, ex cap. *Cum illorum, de Sententia excommunicat.* Caterum Religiosos ex suis privilegiis posse ab hac excommunicatione absolvi, etiam si percussio fuerit enormis, notat Pal., & Molin. apud Pelliz. tract. 8. cap. 6. num. 191.

Quarto potest Episcopus legitime impeditum adire Pontificem absolvere cum onere se præsentandi coram Pontifice, cessante impedimento sub pœna reincidentia.

Quinto potest etiam absolvere impuberes, etiam si enormiter Clericum percusserint, & etiam si absolutionem post pubertatem petant, ut Molin.,

R 2 Suar.

Suar., Filliuc. apud Bonac. ex cap. ult. de Sententia excommunicat.

Sexto mulieres quascumque, etiamsi homicidium commiserint. Septimo pauperes, qui Romam adire non possunt, nisi petendo ostiatim stipem, quod non consueverunt; necnon cecos, senes, aliosque perpetuo impeditos, & quidem sine ullo onere; de quibus omnibus felse agit Dian. part. 9. tract. 4. resol. 59.

ARTICULUS IV.

De Excommunicatione ob Duellum.

- I. Quid sit Monomachia, seu Duellum presse dictum?
- II. Etiam iure naturali, & divino Duellum est illicitum; & sub poena excommunicationis, aliisque poenis ab Ecclesia vetitum.
- III. Licitum tamen est, aut ad pugnam inter paucos terminandam, aut ad se, ac sua defendenda, si alia via non suppetat.
- IV. Non licet tamen illud acceptare ad timiditatis notam declinandam.
- V. Regularibus intra Italiam extra Urbem inhibetur absolvere provocantes, & pugnantes, nisi casus sit occultus.

I. **D**uellum est proprie Pugna liberata inter duos, vel plures pari numero, sponte, & ex conditio suscepta statuto tempore, & loco cum periculo mortis, aut vulneris gravis; unde non est proprie duellum conflictus, qui ex rixa nascitur; neque qui fit assignato loco, & non tempore, aut tempore, & non loco; imo neque si in Ecclesia rixantes ob reverentiam Ecclesiae gladium non evaginant, sed continuata moraliter rixa egrediuntur, & extra Ecclesiam pugnae finem imponunt: Secus vero, si

in platea V. G. rixantes alter alteri dicat, ut inde exeat ad pugnandum; etenim videntur statim determinare locum, & tempus extra plateam, & ex conditio, & non ex rixa pugnare; ut docet Sanch. lib. 2. Summ. cap. 39., & Filliuc. contra Graffuc. apud Bonac.

II. Queritur primo; Sitne semper illicitum Duellum?

Respondeo, Duellum non solum iure naturali, & divino esse illicitum, ut ostendit Peregrin. quaest. 2., tum quia temere exponitur periculo vita innocentis; tum etiam quia nemini licet auctoritate privata alium occidere; sed praeterea prohiberi iure canonico sub excommunicatione, aliisque poenis, ut habetur in Trident. sess. 24. cap. 19., & in constitutionibus plurimorum Pontificum jam inde a Julio II., ac deinde severius a Pio V., Gregor. XIII., & Clement. VIII. Hic autem excommunicationem etiam ad Reges, & Imperatores extendit, etiamsi sine patris, ac literis provocatoriis duellum commiserint; Imo etiam excommunicantur suadentes duellum, ac provocantes, quamvis ad defensionem proprii honoris, etiam pugna non secuta, necnon comitantes, (nisi comitentur ad impediendum) focii, Patris, spectatores de industria, non vero qui obiter transeuntes, vel occultae curiositatis gratia illud aspicerent: Pariter excommunicantur quomodolibet se ad illud intromittentes, etiamsi nec pugna, nec provocatio sequatur; non tamen rati habentes, cum id non exprimat. Demum excommunicantur Domini locorum, magistratus, duces militum, Locumtenentes, qui illud permittunt, aut non puniunt; Civitates vero, aut Oppida, aut Castra dominorum illud etiam tacite permittentium subiacent interdictio Ecclesiae, & qui in conflictu moriuntur, privantur Ecclesiae sti.